

УПОВНОВАЖЕНИЙ
Верховної Ради України з прав людини

вул. Інститутська, 21/8, м. Київ, 01008, тел. (044) 298-70-33 E-mail: hotline@ombudsman.gov.ua

Міністерство юстиції України

ПОДАННЯ
Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини
(згідно з частиною третьою статті 15 Закону України
«Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини»)

Права і свободи людини і громадянина закріплено у Розділі II Конституції України та, відповідно до статті 22 Основного Закону України, не є вичерпними, гарантуються і не можуть бути скасовані.

Відповідно до статті 3 Закону України «Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини» Уповноважений Верховної Ради України з прав людини (далі – Уповноважений) здійснює парламентський контроль за додержанням конституційних прав і свобод людини і громадянина, метою якого є:

захист прав і свобод людини і громадянина, проголошених Конституцією України, законами України та міжнародними договорами України;

додержання та повага до прав і свобод людини і громадянина у відносинах, що виникають між юридичними особами публічного та приватного права, а також фізичними особами, які перебувають на території України, у випадках, передбачених окремим законом;

запобігання порушенням прав і свобод людини і громадянина або сприяння їх поновленню;

сприяння приведенню законодавства України про права і свободи людини і громадянина у відповідність до Конституції України, міжнародних стандартів у цій сфері.

Згідно з статтею 8 Кримінально-виконавчого кодексу України, засуджені мають право на гуманне ставлення до них та на повагу їх людської гідності; засуджені не повинні підлягати жорстокому, нелюдському або такому, що принижує їх гідність, поводженню.

Відповідно до стаття 1 Закону України «Про попереднє ув'язнення», тримання осіб, взятих під варту, відповідно до завдань кримінального судочинства здійснюється на принципах неухильного додержання Конституції

УВ
Секретаріат Уповноваженого Верховної Ради України з
прав людини
№16060.2/25/39.1 від 09.10.2025
КЕП: Лубінець Д. В. 09.10.2025 20:00
368DC35ECECB2DC104000000E88D010070F70400

України, вимог Загальної декларації прав людини, інших міжнародних правових норм і стандартів поведінки з ув'язненими і не може поєднуватися з навмисними діями, що завдають фізичних чи моральних страждань або принижують людську гідність.

У межах здійснення парламентського контролю за дотриманням конституційних прав і свобод людини і громадянина та захисту прав кожного на території України, на підставі статей 13 та 19¹ Закону України «Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини», а також для виконання функцій національного превентивного механізму (далі – НПМ) відповідно до Факультативного протоколу до Конвенції проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поведінки і покарання, групами НПМ за результатами відвідувань протягом 2024-2025 років зафіксовано систематичне порушення в установах виконання покарань та слідчих ізоляторах використання цілодобового відеоспостереження за ув'язненими та засудженими у житлових і камерних приміщеннях.

Під час реалізації пілотного проекту «Систематичний моніторинг дотримання прав людини в державній установі «Київський слідчий ізолятор», яке здійснювалось у період з 01.11.2024 по 01.05.2025, представниками груп НПМ також зафіксовано застосування цілодобового відеоспостереження за ув'язненими у камерних приміщеннях.

Проблема із застосуванням цілодобового відеоспостереження у житлових або камерних приміщеннях за засудженими та ув'язненими полягає у відсутності законодавчого врегулювання зазначеного питання. Цілодобове відеоспостереження фактично позбавляє їх права на повагу до приватного життя, що створює ризик приниження людської гідності й може розглядатися як нелюдське або таке, що принижуює гідність, поведіння.

Статтею 32 Конституції України встановлено, що ніхто не може зазнавати втручання в його особисте і сімейне життя, крім випадків, передбачених Конституцією України.

Європейський комітет з питань запобігання катуванням чи нелюдському або такому, що принижує гідність, поведінню чи покаранню у доповіді за наслідками візиту до України 4 - 13 серпня 2020 року [CPT/Inf (2020) 40] (посилання: <https://www.coe.int/uk/web/cpt/ukraine>) наголошує, що застосування цілодобового відеоспостереження у житлових або камерних приміщеннях суттєво порушує право на приватне життя і робить увесь режим ще більш тяжким, особливо якщо це відбувається упродовж довгого часу.

Відеоспостереження у камерних приміщеннях може бути виправданим в окремих випадках, зокрема, коли існує ризик завдання собі шкоди чи спроби самогубства, або якщо існує конкретна підозра того, що утримуваний займається у камері діяльністю, яка може поставити під загрозу безпеку. Однак, будь-яке рішення про введення такого спостереження за конкретним утримуваним повинно завжди ґрунтуватися на індивідуальній оцінці ризиків і повинно регулярно переглядатися.

Крім того, статтею 8 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, закріплено, що кожен має право на повагу до свого приватного і сімейного життя, до свого житла і кореспонденції.

У своїх рішеннях Європейський суд з прав людини зазначає, що цілодобове відеоспостереження у камерних приміщеннях за ув'язненими та засудженими є порушенням вимог статті 8 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (наприклад, справа «Van der Graaf against the Netherlands» (заява № 8704/03).

З огляду на вищезазначене, існування у національному законодавстві положень, які дозволяють цілодобове відеоспостереження у камерних та житлових приміщеннях, є несумісним із міжнародними стандартами у сфері прав людини та стане приводом до подання численних заяв засуджених та ув'язнених до Європейського суду з прав людини, тому потребує виправлення.

У той же час, у порушення вимог пункту 8 розділу V Порядку використання технічних засобів нагляду і контролю у слідчих ізоляторах, виправних та виховних колоніях Державної кримінально-виконавчої служби України, затвердженого Наказом Міністерства юстиції України від 26.06.2018 № 2025/5 (далі – Порядок використання технічних засобів), відеокамерами не у повному обсязі обладнані місця загального користування, які використовуються засудженими та ув'язненими. Зазначене значно ускладнює реалізацію безпекових заходів, що повинні гарантуватися персоналом установ виконання покарань та слідчих ізоляторів, зокрема у випадках застосування до засуджених та ув'язнених фізичної сили або інших заходів примусу.

Наприклад, у одній лише державній установі «Київський слідчий ізолятор» станом на 01.07.2025 із порушення права на приватність встановлено 112 відеокамер, тоді як потреба у відеокамерах у місцях масового перебування засуджених і ув'язнених складає 79 одиниць.

На підставі викладеного, з метою усунення порушень прав і свобод людини і громадянина, і недопущення їх у подальшому, а також приймаючи до уваги те, що:

відповідно до статті 15 Закону України «Про центральні органи виконавчої влади», міністерство у межах своїх повноважень, на основі і на виконання Конституції та законів України, актів Президента України та постанов Верховної Ради України, прийнятих відповідно до Конституції та законів України, актів Кабінету Міністрів України видає накази, які підписує міністр;

згідно з підпунктом 2⁵ пунктом 3 Положення про Міністерство юстиції України, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 02.07.2014 року № 228, основними завданнями Міністерства юстиції України є забезпечення формування та реалізація державної політики у сфері виконання кримінальних покарань та пробації;

керуючись статтею 101 Конституції України, статтями 13, 15, 22 Закону України «Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини»,

ВИМАГАЮ:

1. Внести зміни до Правил внутрішнього розпорядку установ виконання покарань, затверджених наказом Міністерства юстиції України від 28.08.2018 № 2823/5, Правил внутрішнього розпорядку слідчих ізоляторів Державної кримінально-виконавчої служби України, затверджених наказом Міністерства юстиції України від 14.06.2019 № 1769/5, та Порядку використання технічних засобів нагляду і контролю у виправних та виховних колоніях Державної кримінально-виконавчої служби України, затвердженого наказом Міністерства юстиції України від 26.06.2018 № 2025/5, і виключити норми, які передбачають використання камер відеоспостереження у житлових та камерних приміщеннях.

2. Провести моніторинг облаштування та використання систем відеоспостереження в усіх слідчих ізоляторах та установах виконання покарань на предмет їх відповідності вимогам Порядку використання технічних засобів та з урахуванням вимог практики Європейського суду з прав людини;

3. Про результати розгляду подання та вжиті заходи повідомити мене у місячний строк.

Звертаю увагу, що відмова органів державної влади, органів місцевого самоврядування, об'єднань громадян, підприємств, установ, організацій незалежно від форми власності, їх посадових і службових осіб від співпраці, а також умисне приховування або надання неправдивих даних, будь-яке незаконне втручання в діяльності Уповноваженого з метою протидії передбачають відповідальність згідно з чинним законодавством.

**Уповноважений Верховної
Ради України з прав людини**

Дмитро ЛУБІНЕЦЬ

Потапович Павло (050) 967-95-51

УВ
Секретаріат Уповноваженого Верховної Ради України з
прав людини
№16060.2/25/39.1 від 09.10.2025
КЕП: Лубінець Д. В. 09.10.2025 20:00
368DC35ECECB2DC104000000E88D010070F70400